

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32.

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisai si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 19 fauru 1868.

Cu finea lunei trecute, la burs'a de Paris incepu a cerculà felurite faime neodihnitore in privintia relatiuniloru nu prea amicabile intre Franci'a de o parte, si de alt'a intre Prussi'a si Russi'a. Diurnalu semioficialu „Franci'a“ desminte tote faimele aceste, si adauge, câ, miscamintele provocate prin acelela bursa, sunt mai multu rezultatulu situatiunii locale, decâtu incurcaturele in starea politica a Europei.

Diuariulu „Patri'a“ se incerca a justificà politic'a actuale a Franciei in Oriente. „Gresiescu, dice foia oficioasa, toti acei-a cari facu infruntâri Franciei de a fi parasitu aperarea intereselor poporatiuniloru crestine d'in Resaritu, de la resbelulu de Crimu, ea (Franci'a) spriginesce merèu reclamatiunile cele drepte formulate intru interesulu Crestiniloru, si chiaru in momentul de fatia ea staruesce cu intetire la Port'a otomana spre a mediuloci mesure favorabile pentru bunastarea poporatiuniloru crestine a le imperiului turcescu.“

De la inchiarea tratatului de Paris (1856) totu staruesce Franci'a si marile poteri pentru usiorarea stârii Crestiniloru, dar staruintiele loru mai bine de unu deceniu sunt desierte, sterpe, fâra neci unu folosu pentru crestini, prin urmare neci Franci'a, neci cele lalte poteri, sè nu se mire daca poporele crestine nu voru sè li mai credia, si daca ele, satule de apromissiuni false, cerca a-si usiorà sortea prin poteri loru proprie, pregatindu-se mereu pentru diu'a cea mare a liberârii sale de unu jugu secularu si brutalu. Ele nu ceru alta favore mariloru poteri, cari pana acum le au imbetatu cu apa, decâtu a padî principiulu de neintreventiune, — daca Russi'a va primi acestu principiu, atunci celelalte poteri inea voru fi legate, si de nu, intrevenirea loru in favorea Turcului, va fi o peta rusinosa in istori'a loru, era poporeloru crestine li voru cadè soldii de pre ochi, si in guvernele crestine a le Europei apusene voru vedè pre dusmanii crucii, si pre amicii lui Mohamedu, totolata pre falsii bucinatori ai civilizatiunii si ai libertâti.

Intre diurnalele francesci si austriace numai o singura foia apretiucesce cu bunu sentiu si imparțialitate esageratiunile, cari le facu acelea, a supr'a situatiunii d'in Oriente. Acestu diurnalu este „Wanderer“, care si-bate jocu de ultr'a zelulu turcescu alu cetii oficialeloru sèu subventiunatelor diurnale nemtiesci si francesci, infruntandu-le totodata pentru falsitatea noutâtiloru ce respandescu ele cu intentiune invederata de a inveninà opiniunea publica si de a insielà lumea cu minciun'a. In urma „Wanderer“ adauge câ situatiunea e critica pentru Turci'a, si câ aceea nesmintitu va produce o catastrofa pentru d'ins'a daca guvernulu turcescu, persistendu in orbica sa, va urmà politic'a negativa de pana acum, si va cercà in protectiunea strainiloru poterca, carea ar trebui sè o gasesca in propri'a sa initiativa. Turculu pentru a remanè Turcu, nu pote urmà alta politica, pentru a se civilisà nu avemu neci o sperare, elu trebue sè mora, asiè e scrisu in cartea destiniloru sale; sèu câ lu-va ucide cu incetulu civilizatiunea prin transformare totala, sèu braticle cele vengioase a le crestiniloru rescovati pentru a resbunà apesârile seculari, a scuturà jugulu celu varvaru si a-si creà o sorte convenita loru.

Declaratiunile ministrului de finantie alu Prusiei facute in 26 in camer'a deputatiloru d'in caus'a incidintelui anoveranu, au fostu concepute in termini forte energici. Dsa (von der Heydt) sustienù câ legile tieriei ar impoternici guvernulu de a pedepsi pre ex-Regele Giorgiu, cu confiscarea bunuriloru sale pentru manifestatiunea sa d'in Hietzing, cu tote acestu guvernulu a preferitu a-i adresà mai nainte, pre

cale indirecta, admonitiuni seriose ex-regelui, si la intemplanu candu acestu-a n'ar reflectà la ele, guvernulu prussianu va luà mesurele convenite pentru a pune capetu agitatiuniloru ex-regelui.

Guvernulu rusescu pare a fi resolutu a nu suferi ca sè i-se puna pedece prin miscaminte protectiunistice, cari cerca a se opune la ori ce reforma a sistemului economicu si de vama in Russi'a. In d'ilele aceste au ordenatu a se suprima unu diurnalu d'in Moscova, carele era organu alu proibitiunistoru si totodata alu ultrapanoslavistoru.

Publicâmu mai la vale una corespundintia d'in Clusiu, in care se manifesteza parerile unor'a si altora despre conduit'a deputatiloru romani ardeleni la diet'a d'in Pest'a. Dâmu locu acestei corespundintie, pentru câ respectâmu parerile fie cârui-a. Constatâmu inse, cu privire la cele ce se dîcu câtra finea corespundintiei, si cu acèsta ocaziune, câ dupa tote informatiunile de pana acum, si dupa convingerea nostra intima, majoritatea romaniloru ardeleni nu vre si nice nu pote sè recunosca pre deputatii ardeleni veniti la Pest'a de reprezentanti ai patriei si ai natiunii romane, si câ prin urmare nu le recunoscè nice dereptulu de a lucrà ori de a sta cu manele in sinu in camer'a Ungariei in numele patriei si alu natiunii romane; ba, precum s'a apostrofatu intr'unulu d'in nrii trecuti, acestu dereptu nu-lu recunoscè romanii neci numerului totalu alu deputatiloru d'in Ardealu, pentru câ e vorba de independintia si autonomi'a tieriei loru, e vorba de derepturile loru natiunali, si a supr'a acestora n'are d'a deliberà diet'a d'in Pest'a. Natiunea romana n'au alesu deputati, cari sè-o lipsesca de patria si de derepturi in diet'a Pestei, si ne alegendu nici nu recunoscè nimeni dereptulu d'a face sèu d'a nu face ce-va in numele ei. Asiè dara despre deputatii d'in cestiune potemu vorbi numai ca de omeni privati, si in acestu intielesu, fiindu câ-su romani, si fiindu câ nu potemu voi mortea peccatorulu ci ca sè se 'ntorca si sè fie vii, dupa parerea nostra ei numai asiè si-ar' mai potè reparà erorea comisa prin venirea si participarea loru la diet'a d'in Pest'a, daca redeschidindu-se diet'a, ar da — desi tardiu — o declaratiune colectiva in intielesulu protestelor Romaniloru de la alegerea loru, si cu acèsta s'ar carà a casa, si si-ar' depune mandatulu, precum am mai amintitu. Alta mantuintia pentru ei, nu vedemu.

Ber — nu fauru 1868.

Napoleonu celu Mare fiindu necagitu d'in partea Bourboniloru esclamà adeseori: ils n'apprenent, ils n'oublient jamais — totu asemenea potemu si noi dice despre diplomatii si politici magiari: nici uita, nici câ invetia logic'a istoriei.

Ca sè fimu mai bine preceptuti e de lipsa, in câtu ne admite spatiulu diurnalului, de o dislursie scurta a evenemintelor.

Regatulungariei e unu statu poliglotu si ca atare recunoscutu chiaru de St. Stefanu primulu rege alu Ungariei, care dandù sfatu bunu sucesorului sèu in privintia respectârii limbei natiuniloru deosebite dice: regnum uniu linguae debile — de la prim'a alcatuire a fostu consideratu ca unu statu federatu, in care precum magiarii, asemenea si cele alte natiuni colocuitoare romanii, slavii se bucurà de derepturi, si de vietia politico-nationala — de si derepturile rapite de magiari, ca de unu elementu de la natura deja suprematisatoriu — dar fiindu câ constitutiunea tieriei degenerata cu timpu si cu inceputulu la o constitutiune feudalistica, de care nu se bucurà de câtu vro câte-va sute de mii — rapirea derepturiloru politice a natiuniloru mai multu au servitu spre inbunatatirea stârii materiale a rapitoriloru, de câtu spre infflorirea stârii loru spirituale.

Precum Evreii, imprasciati in tota lumea, i vedemu adunandu bani, si stringandu avutiele fâra de a avè vr'unu scopu politico-nationalu — asemenea magiarii au rapitu derepturile natiuniloru numai ca d'insii sè fie esclusive domni si sè se bucare de beneficiile statului — inse sèu nepasarei, sèu mandriei loru proste si ridiculose, dar mai multu defectulu culturai si civilizatiunii se pote atribui, câ ide'a amalgamisatiunii, si a infintiarci unui statu puternicu magiaru nu li-au plesnitu prin capu pana la 1830 nici odata.

De si celelalte natiunalitâti si mai alesu noi romanii am suferitu multe si multe injurie, calamitâti, si maltratâri — dar' totu-si esistea o catena comuna, carea impedeà esplosiunea amaritiunii natiuniloru colocuitoare — catena acest'a era limb'a neutrala adeca limb'a latina oficiala.

Precumu sunt plante cari nu se potu aclimatizà, asiè sunt si soiuri de popore cari cu incetulu vinu in decadintia si se perdu.

Istori'a si traditiunile ne sunt martori câ magiarii erau cu multu mai numerosi pe candu s'au veritu pe pamentulu acestu-a locuitu de romani si de slavi, si iata câ in locu se creasca populatiunea loru, conformu datelor statistice, si nefalsificate d'in anu in anu scade, decadintia acest'a se sente mai alesu in locurile locuite curatu de d'insii, p. e. la 1858 intr' unu opidu curatu magiaru s'au cercatu protocoalele matriculari si s'au facutu socotela pe 100 de ani, d'in cari s'au doveditu câ desi opidulu in restimpulu acestu-a nu a suferitu de ciuma, de resbelu sèu alte calamitâti extraordinarie — de si in decursulu aniloru suspomeniti s'au inlocuitu numeroase familie magiare d'in comunele limitrofe in opidulu acestu-a — de si situatiunea opidului e cea mai favorabile — clim'a, ap'a sanetosa, si teritoriulu roditoriu, in locu de sporiu s'a aretatu o scadere a numerului sufletelor.

Pre la anulu 1830 starea natiunala a magiariiloru era deplorabila — aristocrati'a magiara, fâra a se ocupà de limb'a materna, era insufletita de cultura germana, si petrecea timpulu si consumà veniturile cele grase ale mosieloru in strainetate — poporulu parasitu fâra nici o cultura a sciintieloru si a limbei.

Pre timpulu acestu-a s'au redicatu doi regeneratori magiari contele Stefanu Széchenyi si baronulu Nicolau Vesselényi, cari insufletiti de unu spiretu natiunali, si prevediendu pericolulu, va sè dica perderea rasei magiare de nu i-se va intinde ajutoriu, — au inceputu a agità pe langa cultura limbei — de alta parte a se ingrigi de imbunatatirea starii materiale a magiariiloru.

Széchenyi au prevediutu câ numai prin sacrificie mari pote desceptà pre magiari d'in amortirea si apati'a in carea decadiusera, deci pentru crearea academiei sciintifice depuse 60 mii fl. d'in avcrea sa propria si asiè prin fapt'a acèsta a incuragiatu numai decâtu la asemenea si pre cei lalti aristocrati, d'intre cari cei mai multi d'abie cunosceà limb'a magiara. Fiindu câ „exempla trahunt“, acestu faptu aflà urmatori.

Széchenyi cunoscandu impregiurârile si numerulu celu devaluatu alu magiariiloru*), au prevediutu câ numai prin suerescintia d'in natiunile colocuitoare se pote constitui unu elementu magiaru potinte, pentru aceea avèa descopu a infintia academia, si scole populari magiare in fie carea comunitate pre spelele aristocratiei, si asiè prin invetiatura au voitu a induli si a cascigà culturai si limbei magiare, poporele colocuitoare.

Széchenyi, ca omu intieptu si bine versatu in principiile politice a le lui Machiavelu, au sciutu câ „actiunea nasce reactiune“ pentru acèsta a voitu a-si ajunge scopulu fâra neci unu sgomotu si fâra neci o ciocniture, fiindu convinsu câ indata ce natiunile osebite a le tieriei se voru dedà fâra de sila cu scolele magiare, voru invetià limb'a m. si se voru familiarisà cu obiceiurile m., pasulu giganticu spre amalgamisare e facutu, si natiunea magiara ajunsa la decadintia, amenintiata cu perirea, este mantuita.

Politic'a lui era fina si binetiesuta, — inse in

*) Széchenyi diceà, câ luandu-se in consideratiune numerulu celu scadiutu alu magiariiloru „ar fi gat'a a agrati'a chiaru si pre paricidi.“ si de s'ar potè ar creà magiari si d'in pietre ca unu alu doile Deucalionu. Red.

cartea sortii natiuniloru amenintiate cu desnatiunalsarea, cu mortea natiunala, au fostu altmintrea scri-su! Tatalu cereescu binevoise a dà magiariloru si pre unu Cosiutu si prin d'insulu a departà pacalulu veninulu ucidentriu destinat natiuniloru osebite a le tierci.

Cosiutu omu patimosu cu ambitiuni mari, de o natura sangenica, deveni rivalulu lui Széchenyi, si fiindu că natur'a lu dotase cu unu esterioru simpaticu, cu memoria escelente, cu clocintia rara si atragatoria, nu e mirare, că inezstratu cu tote insusirile unui mare oratoriu si abile agitatriu, sciù cascigà in scurtu timpu inimele junime, devenindu in urma idolulu poporulu magiaru, si estu-modu punendu man'a pre frenele opiniunii publice a magiariloru, scopulu — carele, precum amintiramu mai susu, Széchenyi voià a-lu ajunge cu incetulu si prin indulcirea natiuniloru osebite, adeca prin insu-si concursulu loru, fără de sila si scârba, — Cosiutu vrù a-lu ajunge in fug'a mare numai decatu, — devis'a lui crà a efeptu' a amalgamisarea prin ori ce mediuloce silnice, fortiate. (Adeca: Széchenyi portà cutitulu ascunsu, era Cosiutu lu vibrà la lumin'a d'ilei. Red.)

Cosiutu nu s'a multumitu numai cu decretarea limbei magiare de oficiala, ci au facutu pressiune a supr'a poterii legelative de a se vèri cu limb'a pana in sanctuariulu besericea natiuniloru osebite a le tierci si de a silu chiaru si pre Croati de a se folosi in dieta numai de limb'a magiara. Spatiulu nu ne permite a descrie pre largu evenemintele cele triste — fic-sce carele d'in cetitorii nostri cunosce fasele reactiunii nascute in Croatia inca la an. 184²/₃ etc. carea apoi respandì radiele sale binefacatorie si a supr'a celoru lalte natiuni, desceptandu-le d'in somnulu celu de morte . . . fruptele le aduse anulu 1848.

Dupa evenemintele de la 1849, adeveratu e că intrase unu absolutismu infricosiatu, sub alu carui-a jugu au gemutu tote natiunile imperiulu austriacu, — inse cu tote că ideea germanisarei petrundeà pana la adancimea sufletelor necagite — totu-si esperiintia aretà, că mai vertosu noi romanii, — cari fusesemu cei mai desconsiderati, cei mai apesati si prin urmare cei mai inapoiati in cultura, — in privintia desvoltarei natiunale si a culturai limbei, amu facutu unu progresu giganticu, dovada in vederata de o parte, că inca si absolutismulu nemtiescu insu-si era mai favoritoriu pentru desvoltarea nostra de cătu constitutiunea magiara, — era de alta parte, proba necontestabila, că suntemu unu poporu viu, susceptibilu, cari d'in darulu lui Ddieu avemu isvore bogate in privintia culturai — cultura Italiei, Franciei, Spaniei e sor'a nostra cea dulce, era cultura fratiloru nostri de preste Carpatine servesce de modelu, de indreptariu.

Celu ce ar cutedià a luà la indoiela progresulu nostru giganticu, — fatia cu situatiunea de mai nainte, intr'una epoca scurta de doue decenii, — lu possimu la debutare, si noi suntemu gata a aretà pre barbati nostri versati in ori care ramu alu sciintieloru, de si nu suntemu protegeati de nimene si ne luptamu cu saracia si lipsele, neajunsele multifarie, — avemu juni cu sutele pre la academie, universitati, — tineri cu miile pre la scole gimnasiale, etc. invetiandu si colucrandu cu totii pentru unu viitoriu mai stralucitu, viitoriu, alu carui-a credintia este adancu sapata, necutrierata in inimele totororu Romaniloru; credintia, de la carea nimene nu-i pote abate!

In decursulu absolutismulu de 18 ani, fiindu materialicesce storsi, resupti pana la osu, era spiritualminte impededati intru desvoltarea nostra natiunala, eramu cu totii insetati de una constitutiune liberala, — gelindu cu lacrimi pre fiii nostri perduti la Sadov'a, — ne mangaiamu cu sperantia că sangele loru va fecundà campulu libertatii crediendu că Austria, dupa atâte lovituri mortale, se va convinge despre nepossibilitatea sistemulu absolutisticu si nu va intardià d'a multumì tote poporele sale cu o constitutiune drepta si liberala.

Cātu de amaru ne insielaramu in sperantiele nostre si ce s'au intemplat d'in ver'a anulu 1866 pana asta-di fiesce carele sci, si cunosce si pressiunea facuta in Vien'a in momintele cele mai critice, fără de a mai fi lipsa ca evemintelor intemplate sê se adauga vre unu comentariu.

Că guvernulu austriacu n'a vrutu si nu vre inca adeverat'a libertate, adeveratele institutiuni constitutiunale, se vede apriatu d'in inaugurarea pactulu dualisticu, sistemu totu atātu de funestu precum fusese rigidulu absolutismu.

Cu dorere observamu mai de parte si cu adanca mahnitune a inimei, că insi-si magiarii impilati, asta-di ei insi-si impilatori, dupa atâte suferintie si triste esperiintie nu au devenitu mai ratiunabili, decatu au fostu la an. 1848.

Tota portarea si limbagiulu loru e viua dovada,

că d'insii, a fara de drepturile si libertatile natiunii magiare, alte drepturi si libertati nu recunosc in tier'a comune, — cu unu cuventu frenele lovite d'in man'a lui Cosiutu le redicara era, si staruescu pre basea cea nefericita dar totodata nepossibile, a cladi unu imperiu magiaru!?

In trufica loru si-uita de paginile istoriei, nu vedu norii cei grei si grosi agramaditi pre orizontele Europei, nu voru sê pricepa, că una natiune fără de drepturi si libertati natiunali e unu cadavru, si că, neci unu poporu viu nu va subscrie sentintia sa de morte!

„Ils n' apprennent, ils n' oublient jamais.“

Ei nu invetia, nu uita nemica!

Iagu.

Nemultiemired'i n coce, nemultiemire d'in'colo.

(G.) Istoria este magistr'a vietiei. D'in esperiintiele facute in trecutu, se potu trage invetiature pentru venitoriu. Nimene n'o trage acest'a la indoiela; sengerateci si staturu si-consulteza trecutul pentru a se conforme pentru venitoriu, singuru Austria se pare a nu fi invetiaturu nemic'a d'in trecutu, asta-di, ca si mai inainte, ea trece de la unu experimintu la altulu, si cade d'intr'o extremitate intr'alta, in cătu omulu este silitu sê recunoscã, cumeã ea este intr'a leveru „consecinte in neconsecintie.“ Se dice că omulu d'in propria „patiania“ invetia mai multu. In acestu intielesu lumea asceptã cu dreptu cuventu ca Austria, — carea daca este vre unu statu „patitu“, apoi ea le intrece pre tote, — inca sê se desestepe odata, sê si vedea colosalele erori d'in trecutu, sê si cunosca pusetiunea si sê se inderepte. Nimene nu s'a insielatu mai amaru, de cătu care a asteptatu indereptarea ei. Dupa loviturile de morte, cari le primi in tempulu mai de curendu trecutu, in locu de a-si reculege poterile prin multiemirea poporeloru diverse d'in cari este compusa, ca alergã in ruptulu capulu in Sassoni'a dupa unu mantuatoriu, si-lu descoperi in persona d'lu Beust. Deodata apare acestu dnu, sicut Deus ex machina la guvernulu unei nãi mai cutropita de valuri. Prea slabu inse de a mantui nãia, ba prea slabu de a se mantui insu-si pre sine ajunsu la guvernulu naiei, elu se acatiã de grumalii unui nefericitu, pre care-lu credeã mai puternicu, si cu alu câru ajutoriu sperã a scapã bataru insulu, aruncandu-i pre toti ceialalti in abisulu peritiunii, inecandu-i pre toti. Dlu Beust, ajunsu la potere, se arunca in bratiile magiariloru, calca in pitiore drepturile millionelor poporeloru d'in Austria, sterge independintia si autonom'a tierelor dupa unu arbitriu ne mai auditu, ineca tote, nemtiulu suprematisatoriu se alieza cu magiarulu apesatoriu, se formeza duplulu absolutismu constitutiunale, dualismulu, asiè precum lu-vedemu si sentim. In astfelu de impregiurari ce este mai naturale sê urmeze de cătu o inversiunare a spiritelor, o nemultiemire generale. Nici unu poporu, nici o natiune d'in Austria nu este, nu pote fi multiemita cu acesta stare a lucrurilor, ele striga d'in tote partile, că asiè nu mai pote merge; ele reclama d'in tote poterile drepturile loru violate si nerespectate. Romanii d'in Transilvania reclama independintia tierci loru, egalu indereptatire natiunale, cei d'in Ungaria asemene, serbii, slovacii etc. asemene, nici unii nu mai potu suferi greutatea situatiunii presinte, nici unii nu mai potu rabdã umilirea magiaru-nemtiulu. Toti suntu desceptati, toti si-cunosc pusetiunea si cu totii se lupta cu tota poterea cuventulu, strigandu d'in tote laturile: dati-ne, recunosceti-ne drepturile nostre! Insu-si magiarii inca nu suntu indestuliti, nu suntu multiemiti cu situatiunea creata de „intieptulu“ loru, a carui steua este in decadintia. Cine se indoi-esce, cetesca cu atentiune diversele manifestari de prin diurnalele deosebites se va convinge, ele spunu verde si apriatu că daca mai dureza multu starea lucrurilor de asta-di, ea nu pote avè de urmare decatu revoltarea magiariloru. Astufeliu aruncandu o privire preste partea d'in coce a imperiulu, de pretotindeni respira nendestulirea, nemultiemirea, inversiunarea si intaritarea cea mai incordata si mai generale.

Cu ce'alalta parte, de d'in colo, inca nu stamu mai bine, si acolo ni se infatiosieza asemene privelisce. Eca unu esemplu. Diurnalulu „Politik“ dice:

„Nu este altu statu pre pamentulu lui Domn-dieu, in care sê se vorbesca atât'a despre egalu indereptarire natiunale si politica, ca in Austria. Guverne constitutiunali, cari vreu a fi constitutiunali, si absolutistice, nu mai gata de la 1848 in coce cu patentele, care de care mai liberale, de egalu indereptatire, in intielesulu caror'a tote natiunaltatile Austriei suntu egali; fie carei-a i stã in voia libera a-si cultivã limb'a dupa placu, a conversã cu vecinulu in limb'a sa, a face studie in limb'a sa a casa, a vorbi cu cunoscutii in tote limbele cari le intielege. Acest'a au conces'o tote guvernele austriace pana la Beust-Hasner-Andrássy, si cumca au facut'o acest'a este forte remarcabile, mai alesu daca cugeta omulu cătu de mare bine li se face poporeloru, fiindu-le iertatu sê

locuiesca in Austria! Indata ce inse este vorba, că in ce limba sê se concepa cutare esibitu, in care limba sê respunda oficiolatele austriace cetatiuniloru statulu, in care limba sê se comande omenii, in care limba sê se propuna sciintiele, de care limba sê se folosesea oficialii si in care limba sê curga pertractatiele, atunci inceta numai de cătu principiulu egalu indereptatirei, si este unu normalu propriu, la mes'a administrativa, de lipsa pentru a sei: ce insemneza egalu indereptatire austriaca.

Potè-ni-ar' spune dl. Giskra si Hasner ce despusetiuni au facutu ei pan' acum la institutiele de invetiamentu ca fie care poporu sê aiba mediulocele de lipsa pentru a se potè cultivã in limb'a sa? Potè-ni-ar' spune că la câte universitati au intrudusu ei egalu indereptatirea limbelor? Ne luamu voia a face aceste intrebãri nu pentru noi sêu cetitorii nostri, cari cunoscemu destulu de bine egalu indereptatirea austriaca, ci pentru straini, ca sê le aretãmu cum intielegu ministrii austriaci egalu indereptatire, iertandu slaviloru a nu invetiã in scolele mediulocele limb'a nemtiesca si apoi silindu-i a se folosi la Universitate si in oficiu numai de limb'a nemtiesca, comandandu-i la regimentu in limb'a nemtiesca, si luandu-si testimoniu de la parlamentulu imperiulu, că ei n'au chiaru datu afara pre acei oratori, cari s'au folositu de alta limba si nu de cea nemtiesca. Cãti oficiali, cãti preuti, ba numai cãti corporali si servitori la oficiu s'a numitu in Austria, cari sê nu scie nemtiesce? Nice unulu! Se consiste egalu indereptatirea poporeloru intr' ace'a: că li se ierta a nu invetiã nimic'a? Nu este perfidia cea mai de diosu, ce si-o ierta una foia oficioasa candu dice: „noi nu ve silimu pre voi a invetiã nemtiesce, inse trebue se invetiati, daca nu voiti sê ve petreceti tota vietia la cornele plugului?“ Acesta este egalu indereptatirea austriaca! Tote poporele potu platì dare, potu sangera pentru statu, dara daca fiii loru nu voiescu sê amble in tota vietia dupa cornele plugului, trebue se invetie nemtiesce, ca se fie admisi la institutiele de invetiamentu mai inalte; ci potu platì pentru oficiolate, pentru institutiuni militari si pentru tote institutiunile statulu, dara cu limb'a loru materna si in mediulo-culu conatiunaliiloru loru nu potu fi incredintati cu neci una functiune publica. Acest'a este „recunoscere“ totororu limbelor si egalu indereptatirea totororu poporeloru cu care se face atãta sfara'n tiera pentru a astupa ochii Europei? Noi nu vomu dice nimenui sê nu invetie mai multe limbe, că-ci asta-di nu merge omulu departe neci cu limb'a nemtiesca (dieu neci cu cea unguresca) dara protestamu contra mintiunii: că in Austria s'ar' fi intrudusu egale indereptatire, sêu că s'ar' fi facutu chiaru si numai inceputulu pentru intruducerea ei.

Asiè resuna tenguirile, reclamãriile si mustrãriile de pre budiele millionelor de d'in colo de Lait'a, asiè de pre a le celoru de d'in coce. Viersulu loru se unesce intr'unu coru, a câru tarã va trebui se ajunga la anima Europei civilisate, si va ajunge de siguru la inaltimea, de unde isvoresce dereptatea si adeverulu.

Sê ne spuna si nœe ministeriulu ungurescu, ce a facutu de unu anu in favorea natiunaltatiloru, in favorea poporeloru d'in Ungaria? Sê ne spuna cum avemu sê mai intielegemu afidarea loru cu carea implusera lumea: „cã pan'acum n'au avutu nice ei, dara indata ce voru avè voru indestulu dreptele pretensiuni a le natiunaltatiloru?“ Cu ce voru cutesã sê se mai escuse in fatia lumii, că au promis de atãte-a ori deslegarea cestiunii natiunaltatiloru, si de câte ori au promis de atãte-a ori au mintitu? Ce a facutu Eötvös in favorea instructiunii in limb'a materna a natiunei romane? „Foi'a invetiatoriloru poporulu“ care ne batjocoresce limb'a, si scolele fispansesi? A! éca egalu indereptatirea unguresca! cine nu va cunosce-o că ea semena ca au cu ou cu cea austriaca?

Standu lucrurile asiè, candu totu omulu vede că nemultiemirea, atātu d'in coce cătu si d'in colo de Lait'a nu mai are margini, cu dreptu se pote intrebã ori cine: că de ce treba e sistemulu Beust-Andrássy-anu? Dupa ce poporele Austriei gemu sub acestu sistemu, batjocoritlu constitutiune, ca si mai inainte sub absolutismu, si nici unulu nu se pote desvoltã dupa recerintiele tempului, ci tote suntu date pradala doue cleminte inganfate, dupa ce lumea vede că tote aste-a suntu asiè si nu altmintrea, cu ce si-mai pote justificã existintia acestu Dualismu urgisitu de la urdirea lui? Se dice, că dlu Beust s'ar' fi aruncatu in bratiile unguriloru „in interesulu Dinastiei, pentru asecurarea tronulu.“ Si acì ne inchinamu cu plecatiune inaintea intieptiunii marelui barbatu a lu Sasonici si-i opunemu numai cuvintele dlu Perczel d'in delegatiunea unguresca dice cu ocasiunea incidintelului despre pensiunarea honvediloru, cari le-a potutu audi si acum laudatulu parvenitu: „honvedii d'in 1848 au fostu a dou'a armata a Maiestatei Sale, ei s'au luptatu pentru asecurarea Tronulu;“ — credemu pentru aceste-a nu este de lipsa altu comentariu.

Nemții au cu ungruții trei ministerie, delegatiuni, atâte afaceri comuni, atâte bugete, câtu te dore capulu numai, a le cetii; — majoritatea poporeloru au suferintie comuni — tempulu va areta, care parte le va deslega mai curendu, care va triumfa!

Transilvani'a.

Clusiu, 21. fauru 1868.

Vietiuimu intre nescari impregiurari candu este si greu de a vorbi la lumina, mai ca numai ne sioptimu unulu altui'a, ceea ce simtumu.

Unii-ti ducu, frate, lasa se merge lucrurile in treb'a loru mai de parte, desvolte-se trebile tiei cum se voru desvolta; romanulu face bine deca tace si petrece cu sange rece totu ce se intempla, ca-ci si asiè nu pote se de lucruriloru o alta dreptiune, si cu pasivitatea ti-ajuti bataru atata ca nu te mustra consetinta a fi conlcratu si tu la ce-va, prin ce ti-ai periclitatu drepturile natiunei tale si ti-ai espusu esistintia ta si a familiei ore caroru calamitati.

Altii de alta parte ti-reflecteaza: ei amice, intr'unu statu constitutiunale numai aceea natiune pote se-si apere si castige drepturi, carea areta putere de vietia si carea scie folosi totu momentulu si tota ocaziunea de a potè de dovedi de activitate.

Atari ratiunamente despartira pre romanii d'in Ardealu, inca candu cu alegerile pentru diet'a presinte d'in Pest'a, in privint'a opiniuniloru in doue castre, cari ambele portau, celu putienu pre fatia, unu scopu, si anumitu acel'a ca pre calea inceputa de dinsi, voru se apere drepturile natiunei sale si autonomi'a patriei. De aici se deducea ace'a, ca pre Romani intrarea noului constitutiunismu in Austri'a, i-a aflatu fara de programa politica si ca nu sciu inca'tro se dee, — dar iute se intielesera partitele celu putienu in scopu, si de ambe partile audiai ca program'a carea voru se o sustiena este, cea statorita in campulu libertatii, intarita prin congresele natiunale din 1861 si 1863 si sigilata prin petitiunile Romaniloru asternute la petiorele tronului Majestatii Sale, in specie prin votuluseperatulu deputatiloru romanidin diet'a anului 1865 in Clusiu. Care parte a ramasu credentiosa programci natiunali va areta venitoriulu, istori'a natiunale va tiene judecata sa preste cei ratociti; atat'a inse este lucru constatatu, cumca cei retrasi la pasivitate, celu putienu subjectivu nu s'au abatutu de la programulu natiunale, era de-pre cei ce a pasitu pre terenulu activitatii, fia-mi iertatu a aduce la lumina unele reflexiuni ce le aude omulu, ici coela, pre unde se inverte prin cercurile romanesce.

Toti te intreba, frate, deca Romanii au ramasu credentios programelorulu loru de pana acuma, en spune-mi, cine cugeti tu, cum ca sunt chiamati se apere drepturile natiunei romane? Ce le poti alta responde, decatu ca, aceea cari a intratu pre terenulu activitatii ce li s'a deschisu, er' acestea sunt deputatii romani ardeleni in diet'a d'in Pest'a.

Responsulu acest'a lu-primesci de la ori si cine, d'apoi indata te intreba er' ori si cine, ca ore implinescu-si ei detorintiele loru fatia cu natiunea, si cu patri'a loru, si ca ore ce-respundu dinsi cu portarea loru politica asteptarii si increderii alegatoriloru loru.

Pentru ca deputatii nostri ardeleni, se cam afle ce cugetamu noi despre dinsi pre acasa, nu va strica se precepa d'in aste unele, ce se cam vorbescu pre intre Romanii nostri despre activitatea loru de pana acuma, si apoi si acea ca ce se mai astepta de la dinsi.

Cele-a multe, cate le audi preintre Romanii ardeleni, despre portarea deputatiloru ardeleni romani, in diet'a d'in Pest'a se reduce la urmatoriele:

1. In genere li se imputa, cumca dinsi n'aru ave nici o programa politica si cumca lipsese intre dinsi tota solidaritatea.

De au deputatii nostri ori care programa politica secreta, formulata prin dinsi in Pest'a, publiculu romanu nu scie; atat'a remane inse unu adeveru nedisputatu, cumca dinsi s'au dusu la Pest'a fara statorirea vre unui programu, de carele voru ave se tiena in actiunile loru, ce le voru desvolta acolo.

Lips'a aceea, ca deputatii nostri se-si faca aicea a casa unu programu politicu, a fostu cunoscuta in genere intre Romanii transilvaneni indata dupa ce se facura alegerile pentru diet'a d'in Pest'a — ma acesta lipsa a cunoscut'o chiar' si insi-si deputatii alesi, de unde se si statorise intre dinsi, ca se aiba o intalnire consultativ'a in Clusiu.

Infatiatiu-s'au dinsi la acest'a consultare in Clusiu? Toti scimu ca nu. S'au infatiatiu 2—3, cari inca se spune, ca se ineungirau unulu pre altulu ca se nu se intalnesca.

Vedi bine in adunarea acest'a era de a se otari despre aceea intrebare, ca ore merge-voru la Pest'a seu ba? Si pote se temeau cumca nu se voru soi descureca d'in adunare asiè, catu ace'a se rezulteze pentru dinsi unu programu, carele se le ierte se si merge si se nu merge, — seu ca dora, dupa ce scieau ca era de aceia, cari erau pentru de a nu merge si prin arme morali siliti a se retrage de la participarea in diet'a pestana, si acest'a in contra voiei loru.

Ce-a urmatu? Unulu cate unulu s'au stracuratu la Pest'a, si dupa ce unii mai remasera acasa, mai fiindu pre langa aceea si amplotiati, a eserceatu asupra acestor'a influentia morale, de s'au trasu dupa ei in susu. E bine, acuma lasamu de o parte discutarea acelei intrebării, ca bine au facutu seu ba, de s'au dusu in susu. Acest'a nu este scopulu acestei scrieri, fara i intrebamu cu dreptulu, ca daca au morsu acolo, si au intratu pre terenulu activitatii, — cum dicea dlu

Iuonu Balomiri in „Gaz.“-ce activitate au desvoltatu, pentru aপরarea drepturiloru natiunei romane d'in Ardealu?

Pre dreptu a asteptatu romanii ardeleni de la dinsi, ca in diet'a din Pest'a se fi intratu celu pucinu cu nesce reserve scutitoare pentru drepturile Ardealului si a le natiunei romane. Uniunea anca nu s'a facutu. Asiè, detorintia deputatiloru nostri era, ca la intrarea loru in diet'a d'in Pest'a prin unu memorandu se dechiare, cumca de si uniunea Ardealului cu Ungari'a nu este facuta si Romanii d'in Ardealu tienu de autonomi'a tiei si a drepturiloru loru politice, castigat pre cale constitutiunale, si sanctionate de pre inaltimea tronului, s'au infaciosiatu totu-si la acesta dieta, d'in cauza ca este diet'a de incoronare a Regelui tiereloru tienatore de coron'a s. Stefanu si fiindu ca acesta dieta se ocupa si cu cause transilvane, s'au infaciosiatu ca se si pota aperi drepturile tiei si a le natiunei si aicia unde i-a chiamatu bunavointi'a Majestatii sale a imperatului-se fie dechiaratu apoi serbatoresce, cumca d'in infaciosiarea loru in asta dieta, nu voru ca se se traga consecintie, cari ar' derogà autonomiei Ardealului si drepturiloru politice ale natiunei romane d'in Ardealu.

Ast'a au asteptat'o Romanii d'in Ardealu cu atat'a mai tare de la deputatii nostri, ca-ci insi-si ei vorbiau pre aici pre acasa, inainte d'a merge la Pest'a, cumca voru face asiè ce-va, cu atat'a mai tare, ca-ci unii, dora cei mai multi, sunt d'intre aceia, cari in diet'a d'in Clusiu (1865) au subscrisu memorandulu deputatiloru romani. N'au facutu nemic'a; de unde se deduce cumca:

2) Fia-care d'intre d'insii lucra dupa capulu lui, dupa cumu i place, seu dupa cumu i pretindu interesele.

In diet'a d'in Pesta se eserceza libertatea cuventulu in flore, — ore numai deputatiloru nostri romani d'in Ardealu se nu le fia iertatu a vorbi acolo adeverulu? — ore numai pentru ei se aduca aপরarea drepturiloru natiunei sale urmari personale?

Ei, dara se concedenu, cumca oro-care amplotiati si deputatu romanu, pentru ace'a ca ar' vorbi d'in inim'a romaniloru transilvani, ar' fi delaturatu d'in postulu seu de amplotitu, seu in casulu celu mai bunu i s'ar inchide prospectulu de la unu postu mai mare; ore cu tote aceste-a nu se pote pretinde de la dinsi implinirea detorintiei loru, luata asupra-si prin aceea ca au primitu deputatiunea? Alegatorii n'au cautatu la aceea, candu au alesu pre cutare de deputatu, ca ore nu-i voru periclità interesele private prin increderea loru; ei i-au alesu pentru aceea, ca se le represente interesele loru publice. Apoi potu si cere pre dreptu de la alesi, dupa ce au primitu mandatulu, ca pana ce reprezenteza interese publice, se puna celea private de laturi. Ei dara

3) Altii suntu mai omenosi catra deputatii nostri, — i escusa, ca bucurosu ar' vorbi si ei in diet'a d'in Pest'a, dara n'au curagiulu se radice cuventu intre matadorii elocintiei magiare; — cu altu cuventu i tienu pre slabi, ca se pota ei vorbi la ce-va objectu in diet'a Ungariei.

Acest'a este o inculpare nemeritata pre deputatii ardeleni, noi cunoscemu d'intre d'insii pre unii, cari pre aici pre a casa, au datu probe de elocintia, suntu unii, cari nu lasau objectu alu desbateri, in diet'a d'in Sabiu, la care se nu-si radice cuventulu, — suntu unii, cari au vorbitu prin Reichsrathulu d'in Vien'a, ba chiaru d'in aceia, cari in volburatele diete a le Ungariei d'in 1848, anca au tienu vorbiri.

Altmentrelea deputatii ardeleni ar' trebui se se silesea, ca se delature de la sine ori ce suspitiune de necapacitate.

Nu pentru Romani, cari le cunoseu puterile spiretuale, ci chiaru pentru confratii loru maghiari.

Este unu adeveru, care nu se mai pote trage la indoiela, cumca venitoriulu Ungariei este legatu de impacarea si infratirea natiuniloru, cari locuescu sub coron'a lui Stefanu. Este interesulu magiariloru, ca pre natiunea romana se si-o castige de aliata; deputatii ardeleni facu prin neactivitatea loru servitia rele numai Romaniloru, ci chiaru causei magiare, candu i conducu la dubietati despre gradulu desvoltarei intielegintiei romane, a carei elita d'insii o priveacu in deputatii desu pomeniti (Au gâcitu! cor.); cu alte cuvinte i tienu in ratecire despre puterea de vietia a Romaniloru, cari staruescu neincetatu de a fi natiune, si parte constitutiva a statului, si voru ca se figureze langa natiunea magiara ca natiune federata.

Si ce respundu la tote acestea deputatii numiti? Cei ce ce au avutu conveniri cu dinsi ne spunu, cumca tota ecusarea in fati'a atacuriloru le este

4) Ca n'a venitu tempulu si ocaziunea ca se vorbesca. Bucurosu am crede ca acesta ecusare a loru este conscientiosa si cumca ore cari motive ponderose politice i-au retienutu pana acuma de la actiune. Cu o astfelu de credintia inse se mangaia pre pucini, ca-ci forte multi le imputa, de ce au lasatu se treca vre-o cate-va ocaziuni, unde poteau se-si radice graiulu pentru aপরarea intereselor natiunei romane si drepturiloru ei. Asiè li se imputa, cumca la desbateria diplomoi inauguralu n'au radicatu cuventu in interesulu egalit' indreptatiri a natiunaliitatiloru, bataru pre langa deputatii Vladu si Borlea.

Candu s'a datu indemnitate ministeriulu preste Transilvani'a, nu si-a radicatu nice unulu cuventulu, ca se cera de la cas'a reprezentantiloru bataru atat'a, ca acest'a se indrumordie ministeriulu ca organisiunile sale in Ardealu se fia numai de o atare estendere, catu prin acele-a se nu se atinga de acele-a trebi, cari se tienu de sfera dietei.

Apoi acei deputatii, cari au lucratu la articlii de lege, prin cari se radica natiunea romana in Ardealu intre natiunilo regnicolare si religiunile sale intre celea recepte, precum

si la articulu de limba, in 1863—1864, si au subscrisu protentulu deputatiloru Romani in diet'a d'in Clusiu, de ce n'au radicatu nici odata cuventu in dieta pentru aপরarea acestor articlii?! Pre aici se crede cumca deca deputatii ardeleni erau activi, nu s'ar fi intentionatu a se sterge acesti articlii de lege; si se atribue tota decretarea stergerei loru taceri diinsiloru, fiindu ca d'in taceria loru pre dreptu au potutu deduce cei de la putere, cumca numai unii d'in Romanii d'in Ardealu mai tienu de acei articlii garantatori de natiunea loru si drepturile ei, era majoritatea nu, d'in cauza ca reprezentantii romani, nici nu voru se vorbesca bataru unu cuventu prelanga acei neodihnitii ardeleni d'in Ardealu.

Se astepta de la d'insii, ca in scisiunea redeschisa a dietei, se lucre ca caus'a natiunaliitatiloru se vina catu de graba la desbateri, si se staruesca d'in tote puterile, ch.ar' deca activitatea loru ar' fi fara de efeptu, intr'ace'a, ca natiunea romana, in loculu articliiloru garantatori de drepturile sale, se castige alte legi, dupa cari se potemu esiste ca natiune langa natiuni, si nu ca lipiture pre langa altii; activitatea loru in ast'a privintia se va rectificà, prin politic'a loru de pana acum'a, prein program'a natiunale, si prin deosebitele promisiuni ce s'au facutu Romaniloru ardeleni totu deauna prin magiari, ca la tempulu seu, si acolo unde se pote pre cale constitutiunale, dinsi voru impleni pretensiunile Romaniloru spre deplin'a multumire, altmentrelea decum o facura acest'a Laudtagurile Smerlingiane Nadasdiane.

Se asteapta, ca la pertractarea causei uniunei Ardealului cu Ungari'a, se afle si dinsi venita ocaziunea pentru de a si radica cuventulu, cum li va dicta pur'a consetinta.

Pre scurtu atatea, d'in celea multe ce aude omulu opinandu despre portarea deputatiloru ardeleni in dieta d'in Pest'a.

Voiu numai in fine se observu, cumca scrisorea de fatia nici decatu nu vre se tiena judecata asupra activitatii loru, ci numai se le aduca la cunoscintia aceea, ce cam cugeta unii si altii despre dinsi pre aici, pre acasa. Δ

Delegatiunea ungresca.

Sielinti'a d'in 28 fauru se incepù la 10³/₄ ore. D'intre delegati sunt putieni de fatia. Pre banc'a ministeriale: Lónyai.

Notariulu Rajner cetesce protocolulu sie linciei trecute.

Presiedintele: Dnulu Manojlovits voiesce a interpela pre ministrulu de resbelu.

Manojlovits (membru alu stangei): Mi pare reu, ca ministrulu de rebelu nu e de facia, inse pe langa tote, fiindu convinsu, ca se va comunica in scrisu ministeriulu, facu urmatori'a interpe atiuine:

Interpelatiune catra ministrulu de resbelu imp. austriacu si regescu magiaru:

In intielesulu desbateriloru budgetarie a le senatului imperiale d'in 1863, Austri'a, dupa bataia d'in 1859, a luat a supr'a sa brigada de Este, care pentru ultim'a data in budgetulu d'in 1862 se amintesce cu 700,000 fl.

Facundu-se d'in partea senatului imperiale objectiunea „ca nu existe nici o obligatiune, pentru ca o brigada straina se se sustiena cu bani austriaci“, ea fu in octovre 1863 disolvata, inse totodata 64 ofiieri de ai acelei-a se primira in armata austriaca, si 3 coloneli, 2 locotieninti de colonelu, 11 majori, 25 capitani si 51 ofiieri se pensiunara, mai de parte 102 ostasi comuni, ca invalidi reali, si 43 barbati, ca invalidi patentati se recompensara atatu de bine, catu, pana candu invalidii austriaci sunt preveduti cu 5 cruc. la di, mai multi invalidi de Este capeta la di cate unu francu.

Nu voiescu a desfasuravatemarea, care prin intruderea unui numeru atatu de insemnatu de ofiieri straini s'a facutu atatu bravului nostru corpu de ofiieri, catu si poporulu contributoriu, ingreuatu si de altmintre, de nu me insielu, cu intretienerea a loru 800 ofiieri supernumerari, precum nu cercetezu nici aceea, ca ore spesele facute pentru brigada de Moden'a in ce molu s'au restituitu seu ca restituitu-se voru ore postcipative.

Inse acuma, candu se pretinde de la delegatiuni o competintia mai mare de 10.000,000 de fl. pentru pensiuni militari si alte spose de manipulasiune, me sentiu constrinsu si indereptatitu a roga cu tota onorea pre ministrulu de resbelu imperiale regescu pentru lamurirea:

Ca ore in budgetulu militariu, presintatu estu-tempu delegatiuniloru, cuprindu-se barbatii si ofiierii brigadei de Este, disolvata in 1863, si in casulu acestu-a, la catu li-se urca pensiunile si competintiele in suma si deosebi? Vien'a 28 fauru 1868, Emiliu Manojlovits.

Presiedintele: Voiti, domniloru, a desbate asta-di acesta afacere, seu ca interpolatiunea se se comunice mai antaiu ministrulu de resbelu? (Strigari: Se i-se predec!) La ordinea d'iei este primirea transcrisului delegatiunei senatului imperiale.

Manojlovits pentru economi'a tempului propune se se impoternicesca presiedintele, ca d'act incolo transcrisele d'acesta natura se se indrumeze la comisiunea budgetaria.

Presiedintele roga ca transcrisele se se cetesca

numai pentru asta-data; dîce cî în viitoriu nu va lipsi a corespunde dorintei exprimate. (Aprobare.)

Se cetesc în traducere ungureasca budgetulu ministeriului financelor, si se indruma la comisiunea budgetaria.

Presedintele se roga, ca, apropiindu-se l martiu si trebuindu a se solvi personalulu delegatiunei, mai in colo ne potendu-se prevedè sfîrsitul sesiunei de facia, — sè se impoternicesca pentru a solvi lefile d'in optu in optu dîle. Siedintia se inchide la 11 1/4 ore.

ROMANIA.

Adunarea Societatii „Transilvan'a“ procesu-vorbale.

Siedintia 1-a, Vineri 2/14 faur. 1868 la 7 ore sera in sala Ateneului Romanu.

Presedinti'a d-lui A. Papiu Ilarianu.

(Urmare.)

„Domnule Presedinte.

Onor. Prefectura a districtului Covurluiu prin not'a No. 9756 d'in 30 decembre 1867 ne face cunoscutu cã a tramisu in primirea societatei ce presidati stipendiele a 4 elevi recomandati de societatea academica; si fiindu cã s'au si raspunsu pe patru lune trecute la doui din acesti elevi si anume:

Nicolae Oncu lei	666	26
Octaviu Sorescu lei	667	—
	1333	26

adeca lei una mie trei sute trei dicci si trei, par. 26. Onor. societate ce presidati, va binevoi a inapoiã sum'a de mai susu in primirea d-lui Iarcu Consiliarulu delegatiunei, de la care va primi si recipisele, romanendu pe viitoru pe sem'a societatei Transilvaniei a continua cu raspunderea etc.

(Semnati) Presedinte I. Eliade R.

Secretariu Laurianu.

Noi vomu inapoiã Delegatiunei Academice sum'a ce deja a raspunsu acelorou doui teneri, vomu tramite tenerilorou cãtu li se mai cuvine pentru anulu corentu. Restulu se va capitalisã conformu Statuteloru. In cãtu pentru anii viitori, se va scrie tenerilorou cã subventiunea de cãte doue mii lei numai intru atãtu o potu asteptã cu sigurantia de la societate, intru cãtu o va raspunde regulatu si comitetulu permaninte de Covurluiu, fiindu cã acesti doui stipendisti, precum vedeti, numa intr'unu modu cu totulu exceptiunалу se potu considerã ca stipendisti ai societãtii nostre.

Acèsta este, domnii mei, starea materiale a societãtii; aceste sunt fondurile ei deja realizate, precum si acelea ce are fondata sperantia de a realizã. Precum vedeti, starea societãtii infloresce. In totu casulu, ea a intrecutu acceptãrile nostre d'intru inceputu.

Conformu decisiunei Adunarei d'in 22 oct. cartea I a societãtii sa tiparitu gratis in tipografi'a Statului. Ea cuprinde tote lucrãrile societãtii, precum si numele membrilorou formati si sumele intrate pana la 22 oct. an. tr. cu tota exactitudinea ce se pote cere. Membrii formati in urma, si sumele ce au raspunsu, se voru publicã in Cartea II. Membrii s'au publicatu adesu si prin diarie. Diarielorou, fãra deosebire de partitu suntemu detori a le aduce publica multiamita pentru buna-vointia ce pururea ne-au aretatu, publicandu veri-ce lucrare a societãtii le-amu tramisu. (Aplause.)

S'a facutu sigilulu societãtii conformu dorintei d v. cu column'a lui Traianu. Am gasitu de cuviintia a primi anulu Dac. Rom. M.DCCLXI, care raspunde la an. Chr. 1867. (Aplause.)

S'au tiparitu Diplome pentru membrii adunarei.

Dreptulu de insotire este nemarginitu in Romani'a. Cu tote aceste spre a dã mai multa taria si autoritate societatei, Comitetulu a gasitu de cuviintia a supune recunoscerei M. S. Domnitoriului Statutele Societatii. Maria Sa, prin decretu domnescu, publicatu in „Monitorulu Oficialu“, a bine-voitu a dã inalt'a sa aprobare si recunoscere Statuteloru Societatii „Transilvan'a.“ (Aplause entusiastice.)

Societatea nostra a casegitu nume in tote partile locuite de Romani; ea a datu o noua impulsione la formarea de alte asemenea societãti. Juminea romana d'in Vien'a a formatu cu inceputulu anului corentu, Societatea „Romani'a.“ Presedintele societãtii „Romani'a“ d'in Vien'a, a invitatu formalu la o petrecere data in folosulu acestei societãtii, pe presedintele Societatii „Transilvan'a“ d'in Bucuresti. Invitatiunea se afla in dosariu.

Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, publica o foia a sa, care conformu decisiunei comitetului d'in Sabiu a primitu numele societãtii nostre. O corespondintia confidentiala a urmatu in acèst'a privire intre d. Baritiu, redactorulu foiei, si intre mine. Si m'am incredintiatu, cã n'avemu de cãtu a ne felicitã cã foia societãtii de preste Carpati a imprumutatu numele societãtii nostre. Acestu nume are acolo o importantia mai mare decãtu la noi: elu este unu nou resunetu al protestulu romanu pentru independintia acestei provincie romane. (Aplause entusiastice.)

Societatea noastra merge si va merge inainte cu pasi rapedi. Tota romanimea trobue se iee parte la acèst'a societate binefacatoria si eminentu natiunale, la acèsta salutare fratiesca si generosa a Romanilorou d'in Daci'a inferioare cãtra Ro-

manii d'in Daci'a superioare. Cultur'a va salvã Romani'a. Candu te vei lumina, o! natiune Romana, cu invetiatur'a, cu luminatele fapte bune te vei uni; mai alesa nati'a pre pamintu nu va fi inaintea ta, dîce profetulu Cichindealu. Cu deosebire noi, asta-di mai fericiti suntemu datoru a contribui la luminarea fratilorou nostri de preste Carpati. Luminarea lorou este luminarea nostra. Dar, suntemu detori, pentru cã, cum am mai dîsu alta data, nu trebue sè uitãmu vre o data, cã de acolo, din centrulu Carpatilorou sempiterni, au venit si Negru si Dragosiu voda. Si pururea trebue sè ne aducemu aminte cã acolo e campi'a unde Traianu a invinsu pe Decebalu, campi'a fatale unde mai in urma Mihaiu vitèzulu a moritu o morte inca neresbunata. (Aplause entusiastice.)

II.

Dupa acèsta dare de sema, d. presedinte conformu art. 24 d'in Statute, propune alegerea a trei secretari d'in sinulu Adunãrei.

Adunarea decide'ca dd. secretari ai adunãrei precedent se urmeze a-si ocupã locul si la acèsta Adunare.

III.

D. Presedinte propune in numele comitetului modificarea art. 12 d'in Statute, in sensulu urmatoru: Fie-care membru alu societatei e datoru a raspunde de odata doui spre-diece sfanti pe anu. Bine intielegendu-se cã sume mai mici se voru considerã ca daru; èr' candu cine-va va indeplinì sum'a de 12 sfanti pe anu, devine membru alu societatei la completa-rea sumei.

Adunarea primesce acèsta propunere.

IV.

In virtutea art. 19 lit. c) d'in Statute, se proclama membrii ai adunãrei urmatorii domni: 1) D. A. Sihleanu, Focsani, lei 385, 2) D. B. G. Popovici Vien'a 411, 3) Prè-santia sa Episcopu, Dionisie Buzeu, care pe langa 384 a daruitu societatei carti in valoare de lei 861 34, 4) D. T. Veisa, Bucuresti, 384, 5) D. G. Bursanu 960, 6) D. P. Cernatescu 411 4) 7) D. Hagi Theodorachi 384, 8) D. Ion Ionescu 411, 8) G. Chitiu, Craiova 438, 10) D. G. F. Robescu 1008, 11) D. N. Ungurenu 378, 12) D. T. Theoderini 378, 13) D. P. Opranu 384, 14) D. C. D. Otelisianu 384. 15) D. Dimonisie deputatu 411. D. presedinte areta cã repausatulu parintele Varnavu, inainte de plecarea sa la Barladu, unde o morte subita lu rapì d'in miidloculu nostru, raspunsese societãtii 384 lei, si luase cu sine mai multe liste; cã indata ce a aflu de mórtea sa s'a adresatu prin telegrama cãtra procurorulu tribunalulu Tutov'a ca se trimita societãtii listele precum si banii ce póte va fi adunatu repausatulu pentru societate, si cari trebuie a se aflã intre efectele repausatului. Procurorulu a raspunsu cã efectele sunt sigilate, dar cã indata dupa desigilarea lorou, va indeplinì cererea facuta.

V.

In virtutea art. 19. lit. b) d'in Statute, se proclama membri ai adunãrei urmatorii domni studenti de la universitate. 1) D. Tuduriu. 2) D. C. Numianu. 3) D. P. Festeu.

VI.

D. Presedinte propune alegerea unei comisiuni de celu pucinu trei membri d'in sinulu adunãrei, pe cãtu se pote omeni speciali in materia de comptabilitate, pentru esamina-rea socotelorou de la 22 Octombore 1867 pana astadi.

Facundu-se alegerea, presedintele proclama de membrii ai comisiunei pe dd. capitanu Horadianu, comerciantu G. Bursanu, A. Adamescu, D. G. Munteanu, si prof. St. Michalescu.

Comisiunea, e invitata a preparã raportulu sèu pentru siedintia de mane.

Siedintia se redica la 9 ore sera.

Datu in Bucuresti, 2 februaru 1868, in sala Ateneului Romanu.

Presedintele societatei, A. P. Ilarianu.

Secretariu adunarei, P. G. Cetatienu, G. Comsianu. M. Strajanu. Dupa „Rcm.“

Noutati Straine.

TURCIA. Corespondintele foiei „Allg. Ztg“ d'in Belgradu, scrie despre conflictulu de la Piva urmatoriele: Pivienii si-tramisera inca de tempuriu copiii, uierile si betranii in Muntenegro, asemenea facura si cu o parte a bunurilorou miscatorie si asiè asteptau pre turci in securitate. Turcii s'au si infatiosiatu, 3000 barbati la numeru si cu destule tunuri. Bataia a fostu infocata, si s'au ranitu mai multe sute. Cãti au cadutu in campulu bataliei, nu se scie. Turcii dupa acestu conflictu s'au retrasu aprindendu mai multe sate, si manandu cu sine multe vite.

D'in Candi'a se serie foiei „Impartial“: Concesiunile date candiotilorou sunt prestè asteptãrile lorou, musulmanii nu se potu destulu mirã asupr'a acestorou impregiurãri. Nesece fanatici au voitu a face conjuratiuni pentru concesiunile acestea; precum se vede inceputulu s'au facutu in cetatea Constantino-pole, unde unu redactoru fù prinsu. In Candi'a asis-derea au prinsu pre mai multi si i-au transportatu in Canea. Turcii au ocupatu statiunile urmatorie; Agomirou, Castelli Pediaha, Mesera, si Sythi'a. Pasi'a Costaki e denumitu guvernatoriu alu provinciilorou oriintali, resiedintia lui e in Mirabello. Fuad inca

respunde in fine la cererea muntenegrilorou, inse'acestu respunsu asteptatu atãtu de multu nu contienè nimicu imbucuratoriu pentru muntenegriini, dupa-ce pasi'a dechiarã, cã nici intr' unu casu nu-si pote dè invoirea la stradarea teritoriulu turcescu ori cãtu de micu sè fie.

Varietati.

*(Legea de presa si dreptulu de alegere.) Cetimu in „M. U.“: „Tienut'a diurnalelorou guverniali ne dã de cãtu-va tempu incoce sè credemu cumcã regimulu, respective majoritatea dietei vrè sè documenteze opositiunei cã, „si d'in 1867 mai remasu ce-va in constitutiune ce se mai pote pierde. Dupa bucaturele grase ce s'au aruncatu in gur'a intregitã imperiulu austriacu, a mai remasu numai nescari farmiture p mes'a drepturilorou natiunali, si pre cum se vede si aceste in se tienu periculose cã-ci dau indemnulu respective sustienu p t'a pentru de a rescascigã ce s'a perdatu prin dualismu. D' constitutiunea d'in 48 a mai remasu numai legea de presa: de alegere, si aceste inca sunt de a se aduce in consunantia c legile afacerilorou comune. Ce se atinge de legile de presa d' 48, publiculu si literatur'a de atunci le-a consideratu de cã mai aspre, le a arsu şerbatoresco inaintea casei orasiului. Acèta lege de presa pentru ministeriulu afacerilorou comune nu destulu de rigorosa, si se vorbesce pretutindenì cã redesch diendu-se diet'a i va fi celu d'antãiu obieptu de discussiune modifiã acèst'a lege dupa recerintiele necesitãtii. O alta de pusetiune de mare importantia si nu putienu caracteristica guvernulu ar fi schimbarea legilorou de alegere d'in 48, se itielege in interesulu partidei de la putere. Diurnalele de Vien si anume cele doue „Presse“ ne dau sè precepemu acesta voint'a guvernulu, imbarbatandu maioritetea dietei sè se silèscã nemici nisuintiele opositiunii pana au puterea la mana. — „Pres'a“ vechia crede si sperèza cã si ne facandu-se acèst despositiuni, totu-si va reusi partid'a Deak-iana si la alegere: viitorie, dar' pentru acèst'a n'ar' fi rêu a se redicã consulu de alegere. In contra carei'a dice apoi „Pres'a noua“ cã regimulu presente se numesce democraticu prin urmare ar' trebui s innaintãmu si se nu innapoiãmu. Cugetãmu cã nu ne pot acusa nimenea cã dor'am fi amagitu pre cetitorii nostri: privint'a intentiunilorou majoritãtii Deak-iane. Noi n'am dîsu neci-odata, cã sè dorma numai in pace alegatorii, cã si au incredintiatu sortea unoru omeni ca acèi'a fatia cu caru se potfesco controla. Apoi fatia cu maioritetea presinta credemu cã destulu am dîsu, ca mintea sanetosa se pota gadi de cãte tote o tienemu capace.“

*(Despre dlu Sionu.) Citimu in Cronic'a genevese d'in 11 ianuariu: „In siedintia familiara a societãtii artelorou, care s'a tienutu in 6 curentu, d. generariu Dufour, facutu o comunicare in privint'a Piramidelorou Egiptului. In acèst'a-si siedintia a vorbitu inca d. George Sionu, del Bucuresti, vechiu judecatoru la curtea de apelu directore de ministeriu in Romani'a, mai cunoscutu ca poetu si literatore. Elu interesatu forte multu pe numerosulu sèu auditoriu prin diferi comunicãri, asupr'a podului lui Traianu, asupr'a drumurilorou f cute de acelu-a-si imperatu (d'intre cari unulu se 'ndrepta spre Prutu si celalaltu spre Varsovia) asupr'a unoru conditiu geologice ale unei parti a Romaniiei si asupr'a bogatelorou va de aurou, gasite la Petros'a cari au fostu trimise la espositiun de la Paris, ca unu specimenu alu anticitãtilorou d'in tiera. D' Sionu nu-i pare rêu a se face sapãri in Egiptu si aiurea, de cã s'aru potè studiã cu avantaju ore cari tieri ale Europei in cari Romaniu au lasatu urme numeroase ale trecerii lorou: mai cu sema in Romani'a, vechi'a Dacia, carei-a ei i-au lasat sangele si numele lorou.“ (Rom.)

*(Din „Magazinulu pedagogicu.“) ni a sositu tomul II, brosiur'a 1 si 2. si cuprinde urmatorii articli interesan pentru invetiatori si barbati de scola: despre catechese; conputulu in scol'a poporale; scola lancasteriana; istoria in scol'a poporale; ce-va despre desemnu; o corespondintia, in care: proiepteza o reuniune a invetiatorilorou romani; literatur' varietãti si o poesia. Pretiulu de prenumeratiune pre anu intregu e numai 3 fl. v. a. Banii de prenumeratiune sunt a adresã la redactiune in Nasadu. Ne dore si compatimimu in diferentismulu invetiatorilorou nostri poporali, candu citim la finea brosiurei 2 alu magazinulu pedagogicu anuciulu Pana in momentulu de fatia avemu atãtu de putieni premmeranti, cãtu nu suntemu in stare a plati nici tiparitulou foie pentru acèst'a apelãmu la fratii invetiatori si la toti barbati de scola sè nu lase sè cadia acestu organu, care stã eschis in sierbitiulu scolei.

Redactiunea.

*(Buletulu instructiunei publice) sub directiunea d' V. Al. Urechia anulu II. septembore—decembore 1867, ni s tramisu, d'in care amintimu deocamdata numai impartie principale a acestei brosiure cu materialu de importantia: s incepe cu unele acte referitorie la instructiunea publica in Romani'a in anii 1866 si 1867. si acte referitorie la infintiar societãtii academice d'in Bucuresti. Apoi urmeza: buletinulu didacticu, literariu archiologicu, cronic'a si se finesce cu sè diverse. Aduce si trei ilustratiuni frumose: grozav'a pedepa a unui capu de rebeliune (Doja) in Ardealu in seclulu XVI doue portrete a le lui Stefanu Voda.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.